

Mohorjanom bodi geslo tudi zanaprej: Ne nazaj in navzdol, marveč vedno naprej in navzgor!

Novice.

— **Osebnosti.** Ravnatelj ženskega učiteljskega v Gorici gosp. Stefan Križnič je imenovan šolskim svetnikom. Za profesorje so imenovani suplentje gg. Evgen Jarc na gimnaziji v Kranju, Leopold Pettauer v Gradcu za gimnazijo v Novem mestu in dr. Oton Janker na Dunaju za II. drž. gimnazijo v Ljubljani. — V finančni stroki na Kranjskem so imenovani gg. Stan. Adler geometrom v Črnomlju, Vinko Bobek in Bohuslav Kralik za geometrska eleva. Premeščeni so: geometer g. Julij Ballek s Primorskega v Ljubljano, geometer g. Gustav vitez Gspan iz Črnomlja v Krško, davčni nadzornik gosp. Valentin Žun iz Črnomlja v Radovljico, finančni koncipist gosp. Emil Kandare iz Ljubljane v Črnomelj, davčni praktikant gosp. Ludovik Jutraš iz Ljubljane v Metliko in davčni praktikant gosp. Ludovik Jelšnik iz Metlike v Ljubljano.

— **Kmetijski družbi kranjski** je ministrstvo dovolilo 15.600 K podpore za razne kmetijske namene.

— **II. umetniška razstava v Ljubljani** se odpre meseca septembra v veliki dvorani „Narod. doma“. Priprave se že vrše in te dni začnejo dohajati razstavni umotvori.

Ljubljanski škof proti staroslovenskemu obredu. Nedavno tega je na prošnjo šentjakobsko-trnovske Ciril-Metodove podružnice dovolil trnovski župnik gospod Vrhovnik, rímanjskemu župniku gosp. dr. Požarju, da je v trnovski cerkvi daroval sv. mašo v staroslovenskem jeziku. Sedaj se je oglasil škof in izdal uradno odredbo, v kateri je rečeno med drugim: „Ako je tuji duhovnik obreda grško-iztočnega s staroslovenskim jezikom in pokaže potrebne listine svojega škofa, naj se mu dovoli opraviti tiha sv. maša; ne smejo se pa duhovniki grško-iztočnega obreda v naše cerkve vabiti, da bi tam službo božjo privatno ali celo slovesno obhajali; ako je bil tuji duhovnik našega obreda, pa je od njega prestopil h kateremu drugemu obredu (kakor gosp. dr. Požar), ne sme v naši škofiji maševati ne tiho, ne slovesno, ako nima za to izrečnega dovoljenja od knezoškofijskega ordinarijata“. Očividno je, da je ta odredba izdana vsled tega, ker je gosp. dr. Požar daroval v trnovski cerkvi sv. mašo v staroslovenskem jeziku.

— **Gledališka cenzura na Kranjskem.** O postopanju naše gledališke cenzure se je govorilo že v deželni zbor. Sedaj je cenzura prepovedala Halbejevo dramo „Mladost“. Cenzuri baje ne ugaja tendenca te drame, ki se igra na Dunaju, v Zagrebu, Oseku, Pragi, Gradcu, na raznih manjših nemških in čeških odrih. Vsaka „šmira“ na Češkem in Moravskem ima v svojem repertoarju „Mladost“, a v deželni gledališču v Ljubljani naj bi se ne igrala.

— **Slovenski arhitekt Josip Plečnik** je po naročilu dunajskega umetniškega društva „Secession“ izdelal spomenico, ki se izroči 90letnemu slikarju R. pl. Altu. Pergamentna spomenica je v ploški omari s srebrnimi okraski. „Secession“ je izdala posebno številko lista „Ver sacrum“.

— **Gimnazija v Kranju.** Piše se nam iz Savinske doline: Letos, meseca oktobra, bo 40 let, kar se je odprla gimnazija v Kranju. Leta 1862. namreč smo prišli „visoko“-šolci iz prve latinske iz Ljubljane v drugi razred na novo ustanovljeno gimnazijo v Kranju. Bili smo „visoko“-šolci, ker smo bili v najvišjem razredu na zavodu. Tisto leto sta se namreč odprla samo prvi in drugi razred. V drugem razredu nas je bilo 31, za prvi razred ne vem. Zdi se mi, da živita

danes v Kranju dva doktorja, ki sta pred 40 leti vstopila v prvi razred kranjske gimnazije.

— **Dr. Elbert — pomožni škof?** Poroča se, da si je izbral novi tržaški škof dr. Nagl za svojega adlatusa in substituta novomeškega prošta dr. Elberta, če bi pa ta odklonil, pa dr. Karlina, ki je bil njegov sošolec v Rimu. Jamčiti seveda ne moremo.

— **Kostanjevica proti obstrukciji.** Zapisnik občinske seje dne 24. avgusta 1902 pravi: Na poročilo župana glede na škodljive posledice, katere so nastale za tukajšnjo občino vsled zaključenja deželnega zbora, se predlaga in enoglasno sprejme sledeča resolucija: „Občinski zastop mestne občine kostanjeviške izreka svoje globoko ogorčenje in grajo nad postopanjem takozvanih katoliško-narodnih poslancev v deželnem zboru dne 21. in 23. junija t. l. ter jim izreka svoje popolno nezaupanje, ker so preprečili plodonosno delovanje deželnega zbora in onemogočili vsako podporo iz deželnega zaklada v prid kmetijstva.“

— **»Obstrukcija« v Selcah.** Kakor znano, nečejo selški klerikaleci dati napredni stranki nobenega svetovalca, dočim so naprednjaki, dokler so imeli večino, vedno lojalno postopali. Zdaj se poroča, da so bili napredni člani občinskega zastopa že v drugič kaznovani, ker so se pri volitvi župana in svetovalcev odstranili. Zdaj so bili kaznovani kar na 360 kron. To je kar grozno! Klerikaleci upijejo, naj vlada posreduje glede deželnega zbora; zakaj ne tudi glede občinskega zastopa v Selcah?

— **Vipavska železnica.** Ponovno se zagotavlja, da bo otvorjena Vipavska železnica oficijalno dne 15. septembra. Ali ker nekatera neznatnejša dela dotlej ne bodo še gotova, se izroči železnica javnemu prometu nekoliko časa pozneje, menda tako, da se bomo mogli z oktobrom že peljati na Vipavsko po železnici.

— **Železnica Polzela-Kamnik in Rečiškaves-Gornjigrad.** Železniški minister je naznanil našemu državnemu poslancu gosp. vitezu Berksu, da je vlada pripravljena še to leto na državne stroške napraviti načrte in proračun za zvezo železnic Polzela-Kamnik s krilom od Rečiškevesi do Gornjegagrada, ako bi se od strani interesov nabral prispevek k stroškom do 5000 kron. Okrajni odbor celjski je v ta namen privolil 500 kron in rudarsko društvo Bella Motnik istotako 500 kron. Gospod vitez Berks se nadalje trudi, da bi se čim preje nabrala vsota, katero ministrstvo zahteva; železi je, da bi se nabralo teh 5000 kron in da bi se v kratkem začelo trasirati.

— **Nečuvana surovost celjskih nemških kričačev.** Iz Celja se nam piše: Znanega češkega poslanca Radimskega, ki se je vračal včeraj teden na večer s sprehoda domov, je znani kričač Schich na nesramen način insultiral. Gospod poslanec je šel mirno svojo pot, ko se mu približa Schich in ga obsuje z najpodležimi psovskami, kakor: „Böhmischer Tepp, Trottell!“ — Gospod Radimský se je hotel izogniti surovežu, ter je stopil v bližnjo kavarno, a neolikaneec mu je sledil, ter mu grozil s pestmi, da ga pretepe, ako ne zapusti lokala. Le po intervenciji drugih gospodov se je posrečilo gosp. poslanca rešiti pred napadalcem. Pač so lahko ponosni celjski Nemci na svoje „barabe“.

— **Žensko učiteljske** se ustanovi prihodnje leto v Celovcu.

— **Imenitna znanstvena najdba.** „Zoologischer Anzeiger“ prijavlja v XXV. zvezku, št. 679 dne 18. avgusta t. l. od mladega slovenskega zoologa gosp. Frana Megušarja na Dunaju opombe o rodilih povodnega hrošča (hydrophilus piceus). Gospod Megušar (iz Kamne gorice pri Radovljici) je prvi našel epitel klice (Keimepithel) in iznova konstatiral že prezrte razcepljene slezi, ki sta jih sicer že prej videla Dufour in Stein, pa sta se docela motila o njih pravem pomenu in o

njih veliki važnosti. Naš rojak je spoznal, da so dosedanje trditve napačne in namerava v kratkem natančneje opisati uspehe svojih znanstvenih preiskavanj o tem predmetu, ki so se z njim bavili svetovnoznani učenjaki Leon Dufour, Suckow, Stein, Joh. Müller, Claus, Korschelt in drugi. Mlademu slovenskemu naravoslovcu čestitamo prav iz srca! R. M.

— **Nemiri v Zagrebu.** Zaradi nekega, Hrvate žalečega članka v srbskem listu „Srbobran“ je prišlo v Zagrebu najprej do velikanskih demonstracij in potem do grozljivih izgrediv. Demonstrantje so demolirali mnogo srbskih trgovin in napravili ogromno škodo. Prišlo je do bojev, pri katerih je bilo mnogo ljudi ranjenih. Ti izgredi so trajali od sobote do srede, kateri dan je bila razglašena nagla sodba.

— **Vseslovansko planinsko društvo.** Priprave za ustanovitev vseslovanskega planinskega društva so že toliko dozorele, da se bo društvo lahko ustanovilo tedaj, ko bo vseslovanska razstava v Petrogradu.

— **Uboj.** Te dni je v Dolenjem Logatcu neki 18letni fant ubil svojega rivala. Napadel ga je s polenom in ga udaril po glavi tako, da je napadenec umrl.

— **Grozna nesreča.** Iz Pontablja se poroča: Tatinski lovec Cesare Tabacco je šel na lov na srne. V gozdu sta neka Lahinja in nje 12letni sin nabirala maline. Lovec ju je videl od daleč za grmom in ne da bi dalje gledal, kdo da je tam, je ustrelil, meneč, da je meril na srne. Fant je obležal na mestu mrtev, mati je težko ranjena. Lovec se je sam naznanil sodniku.

— **Tatvine.** V četrtek teden popoldne so krčmarju „Al Vetturino“ v ulici Torento št. 20 v Trstu dopeljali iz parnika 7 sodov vina. Najprej so spravili manjše sode v klet, a večji so ostali na ulici. Ko so težaki vzeli enega teh večjih sodov in postavljali v krčmi na mesto, prišli so tatovi in ukradli jeden na cesti se nahajajoči sod s 380 litri vina. Ko je gospodar krčme, Tamburin, opazil, da mu pomanjkuje jeden sod, hitel je na redarstvo naznaniti izvršeno tatvino. Redarstvo pa je izvedelo le toliko, da sta sod vzela dva mlada človeka, oblečena po šegi delavcev. Našlo se je še, da sta sod oba delavca pred seboj valila do ulice Gelsi in od tam se je sled izgubil. Včeraj zjutraj pa je obvestil gostilničarja Tamburina neki Filipon, da je v ulici Bachi jeden sod; krčmar je hitel v imenovano ulico in našel svoj sod in vino, pogrešalo se je le 6 litrov, katere so tatovi izpili, ker so sod navrtali. Iz tega je razvidno, da so tatovi z veliko drznostjo ukradeni sod konečno zapustili, ker še niso bili dobili primerne kraja, kamor bi ga oddali. — Te dni opoldne je tvrdka Luigi in Anton Deangeli zaprla svoje skladišče vina na trgu Zonta št. 1 v Trstu. Ko se je kasneje eden teh bratov vrnil v skladišče, je opazil, da so vrata onega bližnjega prostora odprta in da je v zidu ki oba prostora deli, napravljen otvor, čez katerega se je lahko prerila oseba. Ker so železno blagajno pustili odprto in zaprli le notranje predele, so tatovi predale odprli in odnesli iz blagajne 1200 kron a iz drugih pisalnih miz okoli 400 kron.

— **Admiral Spaun.** Dunajski listi poročajo, da misli admiral Spaun iti v pokoj. Pravijo namreč, da je hotel admiral Spaun iti v pokoj že koj po dovršenih letošnjih delegacijah, ali da je ostal na svojem mestu le zaradi tega, ker ga je cesar prosil, da naj vstraja vsaj še nekoliko časa.

— **Aretiran advokat.** Dvornega in sodnega advokata dr. Antona Löblna na Dunaju, bivšega deželnega poslanca nižjeavstrijskega, so te dni aretirali, ker je na sumu sleparije, poneverjenja in izsiljenja. Deželnozborski mandat je moral na zahtevo stranke že tedaj odložiti, ko je prišel v disciplinarno preiskavo.

— **Veliko poneverjenje v Dubrovniku.** Avtonomaši (kar pa je le olepševalno ime za italijanaše) imajo v Dubrov-

niku v svojih rokah „Monte di piete e riunita cassa di risparmio“ — zastavljalnico, združeno s hranilnico. Ko je nedavno temu novo imenovani upravitelj blagajnik Luka Flori prevzemal blagajno in premoženje, izkazal se je velik primanjkljaj. Po bilanci, katero so upravitelji dan poprej izgotovili na podlagi registrov, je imovina zavoda znašala 207 676 kron 70 vin. Ko pa so pregledali vso imovino, našli so le 161.601 K in 57 vin. Manjkalo je torej 46 075 kron 63 vin. Sedaj ima seveda državno pravdnništvo glavno besedo.

— **127 let star.** V vasi Marevka v guberniji Smolensk živi 127leten starček Sinip. Rojen je bil l. 1775. ter je bil vse svoje dni velik prijatelj žganja, katerega je spil lahko 3 litre na dan, a pijan ni bil nikdar. Starček je še jako krepak, dobro sliši in vidi, ter hodi lahko poleti in po zimi v cerkev, ki je oddaljena dve uri od njegovega stanovanja. Vkljub svoji starosti Sinip še pridno plete sandale in nogavice, krmi perutnino itd. Tudi se starček dobro spominja vladanja Katarine II. Napoleonove in Krimske vojne. Njegov oče je umrl v 80, mati pa v 120. letu. Bolan ni bil Sinip še nikdar.

— **Orožnik ga je ustrelil.** V Striju na Gališkem se je pripeljal neki orožniški postajevodja pred krčmo gostilničarja Schnepfa. Zahteval je od gostilničarja vrček pive, v šali je nato dejal orožnik gostilničarju, da ga ustrelj in pomeril je nanj s puško. Puška se je sprožila in v usta zadet se je zvrnil gostilničar mrtev na zemljo. Orožnik je zbežal s klicem, da se bo samega sebe ustrelil. Bil je slaboumen.

— **Živega otroka pokopala** je neka ženska v Kanauku pri Selcanu. Zagrebela je novorojenca v gozdu. Ko je došla v vas, prišli so jo ljudje, katerim je izpovedala svoje dejanje. Ljudje so hiteli na označeni prostor in dobili krepkega dečka še živega.

— **Nesreča.** V Koloniji pri Trstu prebiva družina Škabar in sicer v posestvu Škrinci. Izhod iz tega posestva je na glavno opensko cesto. Pred izhodom je stal te dni voz, v katerega je bil uprežen vol Ivana Živica iz Vrdele št. 382. Otrok Škabarjevih, mala 15mesečna Valerija se je blizu uroda igrala, ali nakrat je izišla in tekla ravno pred vola, kateri se je otroka preplašil in začel teči, v tem je podrl otroka in mu stopil na glavo. Na krič male Valerije so prihiteli ljudje in voznik, ter ustavili vola, ali prepozno, ker je bila glava otroka popolnoma zgnječena. Poklicani zdravnik ni dobil več otroka pri življenju. Pod pritiskom volove noge so otroku izkočile oči in mu je šla kri iz ust, nosu in ušes, vsled česar je moral umreti. Stariši, pazite na otroke!

— **Mož šesterih žen.** V Budimpešti so zaprli te dni natakarija Maksa Graibnerja, kateri se je izdajal za inženjerja, zdravnika, odvetnika itd. ter se je poročal z dekleti iz boljših premožnih hiš. Kadar je dobil ženino doto, je pa izginil ž njo brez sledu. Zadnja njegova žena je bila neka vdova, in ljubezni mož je bil že na vlaku z njenim premoženjem, ko ga je zgrabila policija. Pravijo, da nima Graibner nič manj kot šest živih žen.

— **Smrtna vožnja k poroki.** V Tarcza na Ogrskem se je peljal k poroki učitelj Jožef Lohmeier s svojo nevesto in gosti. Na poti so se splašili konji. Voz se je prevrnil tako nesrečno, da ste bili nevesta in neka njena sorodnica na mestu ubiti, učitelj je pa nevarno ranjen.

— **Mesto v plamenu.** Iz Carigrada javljajo, da je mesto Afiun Konagisan, ki je oddaljeno 3 km od železniške postaje istega imena, v plamenu. Zgorelo je že več tisoč hiš in bati se je, da bo upepelil požar vse mesto, ki šteje 80 000 prebivalcev.

— **Vinska klavzula.** Listi poročajo, da sta se Avstrija in Italija dogovorili, da bode smelo priti v Avstrijo le 600.000 hl belega italijanskega vina po znižani carinski tarifi, kakoršno določa do sedaj obstoječa vinska klavzula.